

ATZINUMI

REĢIONU KOMITEJA

113. PLENĀRSESĪJA 2015. GADA 8. UN 9. JŪLIJĀ

Eiropas Reģionu komitejas atzinums “Zaļā grāmata “Kapitāla tirgu savienības veidošana””

(2015/C 313/05)

Ziņotājs: Tadeusz TRUSKOLASKI (PL/EA), Bjalistokas pilsētas mērs**Atsauce:** Zaļā grāmata “Kapitāla tirgu savienības veidošana”

COM(2015) 63 final

I. VISPĀRĪGAS PIEZĪMES

EIROPAS REĢIONU KOMITEJA

1. pauž gandarījumu par Eiropas Komisijas iniciatīvu, kas izklāstīta zaļajā grāmatā “Kapitāla tirgu savienības veidošana”, kuras galvenais mērķis ir radīt vienotu kapitāla tirgu;
2. atgādina, ka privātai iniciatīvai un uzņēmējdarbībai ir būtiska nozīme konkurētspējīgas ekonomikas veidošanā Eiropas Savienībā;
3. uzsver, ka ir svarīgi izveidot kopīgu vienoto kapitāla tirgu;
4. aicina Komisiju paātrināt darbu pie rīcības plāna un pēc iespējas ātrāk izvirzīt tiesību aktu priekšlikumus, lai līdz 2018. gada beigām sasniegtu mērķi izveidot pilnībā integrētu vienoto ES kapitāla tirgu;
5. atzinīgi vērtē Komisijas centienus, kas vērsti uz šķēršļu likvidēšanu ieguldījumiem uzņēmējdarbībā, un tas būtu īpaši izdevīgi maziem un vidējiem uzņēmumiem (MVU); uzsver, ka kapitāla tirgus iespēju izmantošana ir svarīgs faktors, kas ļauj nodrošināt ilgtspējīgu izaugsmi un nodarbinātību vietējā un reģionālajā līmenī;
6. uzsver nepieciešamību finanšu tirgos veikt turpmākus strukturālos un precikliskos pasākumus, kuriem jābūt tādiem, lai tie skartu visas ES dalībvalstis un sniegtu labumu arī reģioniem ar mazāk attīstītiem finanšu tirgiem;
7. atzīst, ka ir jādažādo ES ekonomikas finansēšanas avoti un ir vajadzīgi mehānismi, kas ļauj piesaistīt jaunus ieguldījumus, lai veicinātu izaugsmi un stabilitāti;
8. savu uzmanību koncentrē uz tiem kapitāla tirgus elementiem, kas var veicināt attīstību reģionālajā un vietējā līmenī;
9. īpaši interesējas par tiem pasākumiem un stingri atbalsta tos pasākumus, kuru mērķis ir šāds:
 - a) nostiprināt MVU potenciālu, vietējā līmenī atzīstot MVU nozīmi tādās jomās kā uzņēmējdarbības veicināšana, jauninājumu sekmēšana un sabiedrības veidošana, kuras pamatā ir tāda vērtība kā darbs;

b) atbalstīt tādu lielu ilgtermiņa ieguldījumu projektu finansālās iespējas, kam ir reģionāla nozīme un kas ir priekšnosacījums efektīvai reģionālajai un vietējai attīstībai;

10. norāda, ka, pateicoties kapitāla tirgu savienībai, varēs dažādot tādu lielu ieguldījumu projektu finansēšanas avotus, kam pēc to būtības un apjoma ir nepieciešami daudzi finansētāji;

11. piekrīt tam, ka kapitāla tirgu savienības veidošanai būs nepieciešama ārkārtīgi plaša izpēte un konsultācijas, lai apzinātu šķēršļus un iespējas, un pēc tam būs jāveic dažādi pasākumi normatīvā regulējuma, institūciju un izglītības jomā;

II. KAPITĀLA TIRGU SAVIENĪBAS PRINCIPI UN MĒRĶI

12. ir gandarīta par to, ka ir sākts darbs saistībā ar kapitāla tirgu savienības izveides procesu;

13. uzskata, ka regulēts vienotais Eiropas Savienības kapitāla tirgus būs kārtējais mehānisms, kas uzlabos izturību pret asimetriskiem satricinājumiem, kuri rodas Eiropas Savienības reģionu atšķirīgā attīstības tempa dēļ. RK atzīst, ka kapitāla tirgus nepilnības ir izskaidrojamas arī ar dziļi iesakņojušos nepietiekama kopējā pieprasījuma faktoru, piemēram, reģionālās attīstības atšķirībām;

14. atzinīgi vērtē to, ka turpmākajai darbībai ir izstrādāta virkne prioritāšu, piemēram, samazināt šķēršļus, kas traucē piekļuvi kapitāla tirgum, atvieglot kapitāla īpašnieku un ekonomikas dalībnieku, piemēram, MVU, attiecību veidošanu, garantēt drošību kapitāla tirgū, atbalstīt un finansēt ilgtermiņa ieguldījumus, attīstīt publiskajai emisijai alternatīvus veidus un citus finansēšanas veidus visā ES, kā arī samazināt administratīvo slogu;

15. uzskata, ka kapitāla tirgu savienība dod iespēju integrēt sadrumstalotos ES kapitāla tirgus un sekmēt pārrobežu kapitāla plūsmu, tādējādi palielinot ieguldījumus ES uzņēmumos un infrastruktūras projektos;

16. aicina Komisiju ņemt vērā arī piedāvājuma pusi un jo īpaši analizēt un risināt pamatcēloņus, kāpēc privātie un institucionālie ieguldītāji nespēj piesaistīt un pārveidot pietiekamu kapitālu, kas ļautu uzlabot individuālus finanšu pakalpojumus un ilgtermiņa ieguldījumus reālajā ekonomikā;

17. pauž bažas, ka pašreizējie mērķi ir pārāk vispārīgi, un tādēļ var rasties situācija, ka MVU finansēšanas avoti netiek pietiekamā mērā dažādoti;

18. uzskata, ka topošās kapitāla tirgu savienības galvenajam mērķim jābūt MVU attīstības veicināšanai, bet nav pārliecināta, vai vērtspapīrošana, īpaši ņemot vērā to, ka MVU tā izmaksā dārgi, var būt ilgtermiņa risinājums MVU finansēšanas problēmām;

19. atbalsta jauno tendenci palielināt individuālo ieguldītāju līdzdalību kapitāla tirgū, tomēr norāda, ka zaļajā grāmatā pārāk maz uzmanības ir veltīts privātiem ieguldītājiem;

20. uzskata: lai pieņemtu plašu kapitāla tirgus reformu, līdztekus jābūt spēcīgai ES un valstu līmeņa uzraudzībai, kā arī jānostiprina Eiropas Vērtspapīru un tirgu iestādes (EVTI) loma uzraudzības konverģences uzlabošanā, lai nepieļautu pārmērīga riska uzņemšanos un nestabilitāti finanšu tirgos;

21. aicina plašāk apspriesties par vērtspapīrošanu, paturot prātā finanšu krīzes rezultātā gūtās atziņas. Vērtspapīrošanā nedrīkst radīt sistēmisko risku; tādēļ vajadzētu izvairīties no instrumentiem ar augstu sviras efektu un no paļaušanās uz īstermiņa finansējumu;

22. vērs uzmanību uz dažādu dalībvalstu tirgu būtiskajām atšķirībām kultūras, vēstures un tiesiskā regulējuma ziņā. Jautājuma sarežģītības dēļ jāpaplašina *ex ante* analīze attiecībā uz kapitāla tirgu savienības izveidi un ietekmi katrā dalībvalstī;

23. uzskata, ka daudzas iniciatīvas attiecībā uz kapitāla tirgu savienību būs jāveic paralēli, bet pēc tam tās būs jāatbalsta ar daudzlīmeņu apmācības programmām, ņemot vērā sociālos šķēršļus, ko rada, citstarp, tradīcijas un paradumi;

24. norāda, ka privātajiem ieguldītājiem, kā arī mikrouzņēmumu un mazo uzņēmumu īpašniekiem ir sliktas zināšanas par finanšu jomu un ieguldīšanas kultūru. Tie ir strukturāli faktori, kas kavē kapitāla tirgus izveidi ES mērogā;

25. uzskata, ka vietējām un reģionālajām pašvaldībām jāuzņemas būtiska loma iedzīvotāju finanšu zināšanu pilnveidošanā; turklāt uzsver arī sociālo iestāžu un izglītības struktūru lomu Eiropas jaunās paaudzes zināšanu pilnveidošanā ekonomikas un finanšu jomā;

26. uzskata, ka ir lietderīgi apsvērt publiskā sektora finansiālo un institucionālo iesaistīšanos jomās, kuras tieši sekmē kapitāla tirgus attīstību un kurās nepietiek ar privātā sektora iniciatīvām. Komiteja aicina pirms publiskā sektora iesaistīšanās pārbaudīt, vai publiskie līdzekļi patiešām veicina arī privātas iniciatīvas. Šādos gadījumos publiskā sektora līdzdalībai būtu jābalstās uz papildu ekonomisko analīzi un ir jābūt skaidram plānam attiecībā uz ieguldījumu izbeigšanu pēc vēlamā rezultāta sasniegšanas, kā arī gadījumā, ja vērojamas negatīvas attīstības tendences;

27. uzskata, ka jomās, ko aptver kapitāla tirgu savienība, daudzās valstīs ir labas prakses piemēri, kurus ir vērts izplatīt;

28. uzsver, ka vietējā līmenī pašvaldībām kā ieguldītājām, kas piedāvā ilgtermiņa sākumkapitālu, var būt nozīmīga un daudzveidīga loma, un to saistības varētu tikt pārdotas tirgos;

III. TIESĪBU AKTU SASKAŅOŠANA

29. piekrīt tam, ka jāizveido saskaņots noteikumu kopums attiecībā uz kapitāla tirgiem. Šādi noteikumi būtu jāievēro visās dalībvalstīs;

30. piekrīt pieņemumam, ka, izveidojot pārredzamu satvaru vienotā kapitāla tirgus darbībai un vienādojot drošības sistēmas, sagaidāms, ka palielināsies ieguldītāju uzticēšanās un tādējādi tiks panākta kapitāla efektīvāka sadale;

31. uzsver, ka saskaņotu noteikumu kopums būtu nozīmīgs solis ceļā uz šķēršļu likvidēšanu un tādas vides radīšanu, kas nepieciešama ar starptautiskajiem tirgiem integrētāka vienotā kapitāla tirgus izveidei un darbībai Eiropas Savienībā;

32. vērs uzmanību uz to, ka tiesību aktu priekšlikumi, kas attiecas uz kapitāla tirgu savienību, nedrīkst radīt pārmērīgu reglamentējošo slogu mazajiem un vidējiem uzņēmumiem un ierobežot priekšrocības, kuras šis sektors var gūt no vienotā kapitāla tirgus izveides;

33. uzskata, ka ir svarīgi radīt jaunas tiesību kategorijas, kas ļauj veikt ieguldījumus un piesaistīt kapitālu Eiropas Savienības dalībvalstīm;

34. uzskata, ka jaunas tirgus iniciatīvas iespējams īstenot, palielinot publiski pieejamās finanšu informācijas pārredzamību un novēršot iemeslus, kuru dēļ nav iespējams salīdzināt informāciju starp dalībvalstīm;

35. norāda uz savos iepriekšējos atzinumos pausto aicinājumu uzlabot to datu salīdzināmību un pieejamību, kuros atspoguļota informācija par MVU sektora finansēšanas risku visā ES;

36. uzskata, ka ir lietderīgi noteikt vienkāršotus starptautisko finanšu pārskatu standartus (*IFRS*), kas varētu nodrošināt uzņēmumu salīdzināmību un uzlabot to reitingu. Šādu standartu izmantošana var arī piesaistīt ieguldītājus, lai viņi ieguldītu uzņēmumos, kas darbojas saskaņā ar pārredzamiem un plaši atzītiem principiem;

37. atzīst, ka konsekventi jāturpina darbs pie maksātspējas tiesību saskaņošanas un finanšu pārstrukturēšanas procesu vienādošanas, un apzinās šā jautājuma sarežģītību, jo īpaši to, ka eksistē dažāda veida privileģētas sabiedrības un kreditoru grupas;

38. atbalsta tiesiskā regulējuma, tostarp uzraudzības noteikumu, pārskatīšanu, kuras mērķis ir izvērtēt ierobežojumus, kas MVU jomā bloķē iespējas aktīvus pārvērst vērtspapīros, kā arī tādu bankām alternatīvu institūciju darbību, kuras piedāvā finansējumu, un nodrošināt mazāk stingru attieksmi pret ilgtermiņa iesaistīšanos infrastruktūras projektos;

39. vērš uzmanību uz finanšu tirgu nepietiekamās saskaņotības problēmu, kas varētu rasties tādēļ, ka atsevišķas dalībvalstis paliek ārpus banku savienības;

40. uzsver, ka kapitāla tirgu savienībai ir jābūt atvērta un konkurētspējīgai pasaules mērogā un jāpiesaista starptautiski ieguldījumi, uzturot augstus standartus ES, piemēram, nodrošinot tirgus integritāti un ieguldītāju finanšu stabilitāti;

IV. MVU FINANSĒŠANAS AVOTU DAŽĀDOŠANA

41. vēlas uzsvērt MVU sektora nozīmīgumu ES ekonomikas un reģionu attīstībā. ES 27 dalībvalstīs bija vairāk nekā 20 miljoni MVU, kas nodrošina aptuveni 67 % darbvietu un 58 % no bruto pievienotās vērtības. Turklāt gandrīz 19 miljonos MVU bija nodarbināti ne vairāk kā 10 cilvēki un tajos koncentrējās 1/5 ES darbvietu. 2008.–2011. gada krīzes apstākļos MVU labāk nekā lielie uzņēmumi spēja saglabāt nodarbinātības līmeni, taču tai pašā laikā viņu ieguldījums IKP relatīvi samazinājās ⁽¹⁾;

42. norāda, ka MVU ir grūti piekļūt dažādotiem savas darbības finansēšanas avotiem. Eiropas Savienībā vairāk nekā 80 % no ārējiem MVU finansēšanas avotiem ir banku aizdevumi, un 40 % uzņēmumu izmanto līzingu, ko parasti piedāvā ar bankām saistītas institūcijas;

43. norāda, ka MVU iespējas piekļūt banku aizdevumiem ievērojami pasliktinās ekonomikas lejupslīdes laikā, tāpēc banku iekšējie procesi ir drīzāk procikliski, nevis precikliski;

44. uzskata, ka jāpalielina konkurence banku nozarei, lai Eiropas Savienībā mazinātu tās dominējošo stāvokli finansējuma avotu piedāvājuma ziņā, jo īpaši attiecībā uz MVU. Tāpēc būtu ļoti jāatbalsta gan tādu šķēršļu likvidēšana, kas ierobežo iespēju konkurēt tām institūcijām, kuras nav bankas, un finanšu instrumentiem, jauniem dalībniekiem un jauninājumiem, kas radušies ārpus finanšu sektora, gan arī likumdošanas iniciatīvas šajā jomā;

45. atzīmē, ka kapitāla tirgu savienības mērķis nav mazināt banku nozīmi ES ekonomikā. Komiteja uzskata, ka jāatrod attiecīgs līdzsvars starp, no vienas puses, pasākumiem, kas veicina ieguldījumu pakalpojumus un finansējumu, kas nāk no institūcijām, kuras nav bankas, un, no otras puses, finansējumu, kā tradicionālie banku aizdevumi;

46. atzinīgi vērtē dalībvalstu līdzšinējos pasākumus, tostarp MVU finansēšanas atbalsta programmas (garantijas, dotācijas, paātrināti maksājumi tirdzniecībā, sagatavošanas kapitāls);

47. vērš uzmanību uz šādiem svarīgiem faktoriem, kas atvieglo MVU attīstību: labvēlīga uzņēmējdarbības vide, moderna infrastruktūra, augsto tehnoloģiju ekonomikas nozaru pastāvēšana un augsti kvalificēts darbaspēks. Tāpēc kapitāla tirgu savienības iniciatīvām jābūt tā izstrādātām, lai tās mazinātu kapitāla piesaistīšanas darījuma izmaksas, kā arī sasniegtu mikrouzņēmumu grupu, kura vienlaikus ir vislielākā skaita ziņā, taču vissliktāk sasaistītā ar kapitāla tirgiem; norāda uz nepieciešamību mazināt ar regulējumu saistīto administratīvo slogu;

⁽¹⁾ Eiropas Komisijas 2012.–2013. gada ziņojums par Eiropas MVU, 2013. gada oktobris.

48. pauž bažas par to, ka jaunie noteikumi attiecībā uz ES banku nozari (CRD IV/CRR) var vēl vairāk ierobežot MVU piekļuvi banku finansējumam. Šā iemesla dēļ Komiteja iesaka veikt regulārus ietekmes pētījumus par to, kā minētie noteikumi ietekmē MVU piekļuvi banku finansējumam katrā dalībvalstī;

49. uzsver, ka reģionālajām un vietējām bankām ir svarīga loma MVU finansēšanā, jo to rīcībā ir labākās zināšanas par vietējo un reģionālo ekonomiku un vienreizējas metodes, kas ļauj izvērtēt vietējo uzņēmumu kredītrisku;

V. KONKURENCES VEICINĀŠANA KAPITĀLA TIRGŪ

50. pauž cerību, ka vienotais kapitāla tirgus var radīt un izplatīt tradicionālajiem kredītēšanas un investēšanas starpniecības veidiem alternatīvus risinājumus. Tiem ir ievērojams potenciāls nodrošināt ieguldījuma kapitālu vietējiem uzņēmumiem;

51. mudina Eiropas Komisiju popularizēt labas prakses piemērus saistībā ar alternatīviem finansēšanas veidiem, kuri ir labi attīstīti dažās ES dalībvalstīs;

52. uzskata, ka ir vēlams, lai diskusijās un darbā saistībā ar kapitāla tirgu savienību būtu nodrošināti piemēroti apstākļi un – it īpaši – atbilstošs regulējuma un uzraudzības līmenis, lai veicinātu paralēlās banku sistēmas un kolektīvās finansēšanas attīstību. Šīs jomas nozīme joprojām ir samērā maza, tomēr tajā vērojama būtiska izaugsmes dinamika ⁽²⁾;

53. konstatē, ka maziem un vidējiem uzņēmumiem paredzēti alternatīvi finansējuma piedāvājumi, jo īpaši paaugstināta riska kapitāla ieguldījumi, vislabāk noder inovatīvu projektu gadījumā;

54. uzskata, ka normatīvajai videi ir jāstimulē, nevis jāierobežo jaunu instrumentu un kapitāla sadales veidu pieejamība;

VI. NOSLĒGUMA PIEZĪMES

55. atzinīgi vērtē to, ka Eiropas Komisija ir izrādījusi lielāku interesi par tāda finansējuma pieejamības problēmu, ko nodrošina nevis bankas, bet citi dalībnieki;

56. atzīst, ka zaļā grāmata "Kapitāla tirgu savienības veidošana" ir tikai pirmais solis virzībā uz vienota kapitāla tirgus izveidi;

57. vēlas piedalīties turpmākajā darbā, jo diferencēta reģionālā un vietējā perspektīva ļaus izstrādāt noteikumus, kuros ņemtas vērā visu pušu vajadzības;

58. aicina rīkot debates par sīki izstrādātu darba programmu, kas nodrošinātu vajadzīgo impulsu, lai tiktu ievērots vienotā kapitāla tirgus izveidei paredzētais termiņš;

59. uzsver, ka jāiesaista dažādas ieinteresētās puses, lai sagatavotu pilnībā apmierinošu dokumentu, kurā ņemtas vērā dažādās atsevišķu reģionu un nozaru vajadzības;

60. norāda, ka vairāk jāīsteno programmas, kas ļauj uzlabot zināšanas par finanšu jautājumiem un sabiedrību izglīto par ieguldījumu iespējām un vajadzībām. Valstu iniciatīvas un Eiropas mēroga projekti, kā, piemēram, *Consumer Classroom*, ir jāpilsnveido un jāatbalsta;

61. aicina turpināt publiskas debates par zaļo grāmatu "Kapitāla tirgu savienības veidošana" un par tai pievienoto pārskatīto direktīvu attiecībā uz emisijas prospektu un vērtspapīrošanu.

Briselē, 2015. gada 8. jūlijā

Eiropas Reģionu komitejas
priekšsēdētājs

Markku MARKKULA

⁽²⁾ The European Alternative Finance Benchmarking Report, Kembridžas Universitāte, 2015. gada februāris.